مسیر

ورځپاڼه

نوی لید، نوی مزل

www.maseerdaily.af

سه شنبه د ۱۳۹۹ د کب ۱۲مه | د ۲۰۲۱ د مارچ دويمه | ۶۸۹يمه گڼه

2 017550 139621

خپره

۴ مخ

جوزف پوليتزر

پوليتزر د ژوناليزم او ادبياتو په برخه کې د «پوليتزر جايزه» بنسټ اېښودونکی دی. دی وايي، دا جايزه هغو کسانو ته ورکړئ چې حقيقي ژورناليزم ته ژمن وي، ملي گټې ورته لومړيتوب ولري او په پوره مينه خپله دنده پر مخ وړي.

کابل ته د خليلزاد سفر؛

حامد کرزی: هيڅ پلمه دي د مذاکراتو د ځنډ سبب نه گرځي

۳

خليلزاد څه پيغام راوړی؟

۲ مخ

افغانستان؛ سالی پرخشونت در مسير صلح

۲ مخ

يک سال از توافقنامه دوحه گذشت؛ ...

۳ مخ

کرنې وزارت: په ننگرهار کې د ۹۲۲ جريبه عادي او متراکمو بڼونو چارې پيل شوې

د کرنې او مالدارۍ وزارت د کرنې د ودې او کليوالي پراختيا پروژې له خوا په ننگرهار ولايت کې د ۹۲۲ جريبه عادي او متراکمو بڼونو د جوړولو چارې پيل شوې دي.
د ننگرهار د کرنې رياست چارواکي وايي، ياد بڼونه چې پکې د انارو، شفتالو، املوک، چهارمغز، ليمو او مالټې بڼونه شامل دي، د ننگرهار د کوټ، روداتو، چپرهار، خوگيانې، شېرزاد او اچين په ولسواليو کې د کرنې وزارت د کرنې د ودې او کليوالي پراختيا پروژې په همکارۍ جوړېږي.
دغه راز د کرنې وزارت ياده پروژه په پام کې لري، چې د منې موسم د نيالگيو اېښودو په کمپاين کې هم په ننگرهار کې ۷۵۰ جريبه نورعادي او متراکم بڼونه جوړ کړي دي.
چارواکي وايي، په ننگرهار کې د يادو بڼونو جوړول د بڼوالۍ د ودې او پراختيا ترڅنگ د سيمې د سمسورتيا او د هوا د پاکوالي په برخه کې مرسته کوي.

اعتراض کوونکي: د ملي امنيت ځواکونو د کابل په ارغندۍ کې د شپنيو عملياتو پرمهال درې ملکيان وژلي

د کابل د پغمان ولسوالۍ په ارغندۍ سيمه کې د افغان ځواکونو په عملياتو کې درې ملکيان وژل شوي دي. د سيمې اوسېدونکي وايي، چې د ملي امنيت صفر يو قطعې ورمه شپه په ياده سيمه کې شپني عمليات ترسره کړي، چې په پايله کې يې د يوې کورنۍ درې غړي وژل شوي دي. د سيمې خلکو د وژل شويو کسانو جسدونه د کابل- کندهار لويې لارې ته راوړي او له حکومت څخه د دغې پېښې د سپيناوي غوښتنه کوي. دوی وايي، چې وژل شوي کسان ملکيان دي او له هېڅ کومې وسله والې ډلې سره يې تړاو نه درلود. په ورته مهال امنيتي چارواکو بيا تر اوسه پورې په دې اړه څه نه دي ويلي. د يادونې ده چې تر دې وړاندې هم د افغان ځواکونو په شپنيو عملياتو او هوايي بريدونو کې ملکيانو ته مرگ ژوبله اوښتې ده. که څه هم حکومتي چارواکو بيا بيا ويلي، چې دوی د ملکيانو ژوند ته جدي پام کوي، خو د قربانيانو کورنۍ او له جگړې زيانمن کسان بيا وايي چې ښکېلې غاړې د جگړو او عملياتو پرمهال د دوی ژوند ته پام نه کوي.
په ورته مهال په دې وروستيو کې يوناما هم د ملکي مرگ ژوبلې په اړه يو راپور خپور کړ، چې د ياد راپور له مخې، له طالبانو وروسته افغان حکومت د ملکي مرگ ژوبلې ډېر مسووليت پر غاړه لري.

گارډين: افغان جگړې د بايډن له اداري لار ورکه کړې

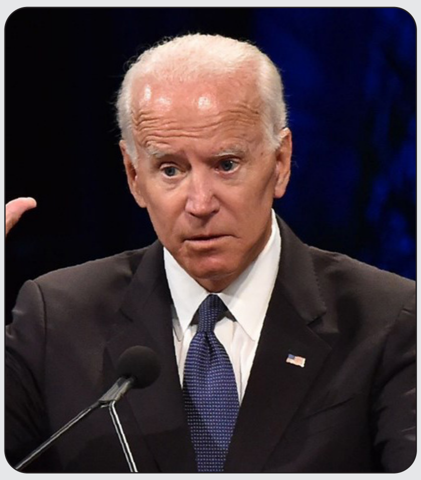

۵ مخ

يافته‌ها: در ماه فبروری سال جاری ۲۷۰ غيرنظامی و نظامی در کشور جان باختند

بر بنياد يافته‌های رسانه‌ها، در ماه فبروری سال روان ميلادی، ۲۷۰ غيرنظامی و نظامی در کشور به شمول شهر کابل جان باختند و ۱۷۳ تن ديگر، زخم برداشته‌اند.
اين افراد در نتيجۀ انفجار ماين‌های مقناطيسی، ماين‌های کنارجاده، حمله‌های هدفمندانه و حمله‌های تهاجمی طالبان در کشور، کشته و زخمی شده‌اند.
اين در حاليست که در ماه جنوری، ۲۷۱ تن جان باخته وبدند و ۳۴۷ تن ديگر، زخم برداشته بودند. هم‌زمان با سرنوشت نا روشن صلح، نگرانی‌ها از بدتر شدن اوضاع امنيتی در بهار سال پيشرو با گذشت هر روز، بيشتر می‌شود. عبدالقهار مجيدی، باشنده کابل، گفت: «متأسفانه نهادهای زيربط امنيتی و استخبارات هيچ متوجه نيستند.»
ناصر، باشنده کندهار، گفت: «از طالبان هم می خواهيم که برادر خود را نکشند و از دولت هم می خواهيم که برادر خود را نکشند.»
ذبيح‌الله فرهنگ، رئيس نشرات کميسيون مستقل حقوق بشر در اين باره گفت: «انتظار ما اين است که هرچه زودتر اولين گام که برداشته می شود، کاهش خشونت، قطع جنگ و تامين آتش بس سراسری است.»
اسدالله نديم، يک نظامی پيشين در اين باره گفت: «تا زمانی که طرف عامل خشونت تنبيع و مجازات نشود و مورد نکوهش جهانی قرار نگيرد اين خشونت ها ادامه پيدا می کند.»

Aksos

اکسوس کتابپلورنځی

Aksos Book Store

Add a Book to Your Life

دهبوري پارک جنوبي دروازې ته مخامخ

0798-98-9696, 0202504652

aksosbookstore@gmail.com

www.aksosbookstore.af

Aksos Book Store

Aksos Book Store

سرلیکنه

خلیلزاد څه پیغام راوړی؟

د افغان سولې لپاره د امریکا د بهرنیو چارو وزارت ځانګړی استازی زلمی خلیلزاد پرون کابل ته راغی او دلته یې د ولسمشر غني په ګډون د سولې د عالي شورا له مشر ډاکتر عبدالله، پخواني ولسمشر حامد کرزي او ځینو نورو چارواکو او سیاستوالو سره وکتل. خلیلزاد له اوږده ځنډ وروسته کابل ته راځي. دا سفر ځکه مهم دی چې دا ځل خلیلزاد د ټرمپ د حکومت نه، بلکې د بایډن د حکومت سیاست عملي کوي. له همدې کبله ټول په تمه دي، چې پوه شي خلیلزاد څه پیغام راوړی او د امریکا متحده ایالتونه د افغانستان له سولې او جګړې سره څه کوي.

د امریکا نوي حکومت د دوحې د هوکړې او د افغان سولې د پروسې ارزونه پیل کړې وه، چې لا یې هم پایله په رسمي ډول نه ده راوتلې، خو د خلیلزاد له سفر څخه ښکاري چې د امریکا نوي حکومت خپله پرېکړه نهایي کړې او اوس یې د عملي کولو لپاره هڅې کوي. تر اوسه پورې چې څه ښکاري، هغه دا دي چې امریکا پر طالبانو فشارونه راولي او د ځینو غوښتنو منلو ته یې اړ باسي، خو امریکا په هېڅ ډول دا نه غواړي چې د دوحې هوکړه لغوه کړي او بیا له طالبانو سره جګړې ته کښېوځي. امریکا طالبانو ته پیغامونه ورکړي او رسمي خبرې به هم ورسره پیل کړي او ترې وبه غواړي چې ځو میاشتې نور هم د دوی ځواکونه ومني. له القاعدې سره اړیکې او ځینې نور مسایل هم یوازې د همدې لپاره یادېږي چې پر طالبانو دا غوښتنه ومني. ښکاري چې طالبان به هم دا غوښتنه ومني، خو په بدل کې به یې له امریکا ډېر امتیازات وغواړي.

د خلیلزاد تر ګردو مهم او بنسټیز پیغام همدا دی، چې دوی په افغانستان کې نور جګړه نه کوي او نه هم د جګړې لپاره د حکومت تر شا ودرېږي. دوی غواړي چې د افغانستان جګړه ختمه کړي، خو داسې چې د دوی ګټې ورسره خوندي شي. له همدې امله دوی به له طالبانو سره شوې هوکړه عملي کوي. د هغوی بندیان به ور پرېږدي او یا به حکومت اړ باسي، چې بندیان یې خوشې کړي، لکه چې مخکې یې اړ ایستلی و. د طالب مشرانو نومونه به د امریکا او ملګرو ملتونو له تورو لېستونو وباسي او آن د هغو خنډونو په له منځه وړلو کې به مرسته کوي چې د سولې په پروسه کې جوړېږي، خو د دې هر څه په بدل کې به له طالبانو تمه لري چې دوی ته ګواښ پېښ نه کړي او سیاسي ګټې یې خوندي کړي.

د امریکا د نوي حکومت تګلاره هم پر سوله ټینګار دی، نو پکار ده چې دواړه ښکېل اړخونه د جګړې خبرې او هڅې پرېږدي. له سولې پرته بله لاره نشته او دا د ولس غوښتنه هم ده. له همدې امله باید ټول تمرکز پر سوله وکړي. له دې پرته به امریکا خپله طرحه عملي کوي، جګړه به د خپل ځان لپاره ختموي او بیا به موږ په خپلمنځي جګړه کې را ګېر وو چې په طبیعي ډول هم خونړۍ وي او هم به لانجه تر ښارونو را رسیږي.

افغانستان؛

سالی پرخشونت در مسیر صلح

جوئل گانتر

یک سال پیش در چنین روزهایی طالبان و ایالات متحده آمریکا توافقی امضا کردند که به طور تئوریک، راه را برای رسیدن به صلح در افغانستان هموار می‌کرد. گروه طالبان متعهد شد که به نیروهای آمریکایی حمله نکند و آمریکا نیز تعهد داد که باقی نیروهایش را از افغانستان خارج کند. اما این توافق طالبان را به آتش‌بس با دولت افغانستان یا شهروندان این کشور متعهد نمی‌کرد.

قدریه یاسینی صبح یکی از یک‌شنبه‌های ماه گذشته مثل همیشه برای کار آماده شد. بالاپوش جدیدی به تن کرد و پسرش، ولی را بیدار کرد تا بگوید مقداری پول برای غذا گذاشته است. با خودرو راننده‌اش از خیابان‌های کابل گذشت و در راه اداره ذکیه هروی، دیگر قاضی دیوان عالی، هم به آن‌ها پیوست.

خانم یاسینی ۵۳ ساله، و هروی ۴۷ ساله، دو تن از حدودا ۲۵۰ قاضی زن افغانستان بودند، رقمی که به مرور از صفر نفر در زمان طالبان بیشتر شده است و حالا ۱۴ درصد کل قضات کشور را شامل می‌شود. این دو زن سیاستمدار برجسته نبودند؛ شخصیت نظامی هم محسوب نمی‌شدند. برخلاف خیلی از خبرنگاران و فعالان، هیچ‌کدامشان تا به حال توسط طالبان تهدید نشده بودند. عادت نداشتند که هر روز ملاحظات امنیتی را رعایت کنند. خانواده خانم یاسینی می‌گویند که اخیراً هفت‌تیر پیشنهادی دولت را رد کرده بود. فکر نمی‌کرد که به آن نیاز داشته باشد.

نهایتاً بعید است که آن هفت‌تیر می‌توانست جانش را نجات دهد. آدم‌کش‌ها از جای این دو قاضی خبر داشتند. خودرو و مسیر را می‌شناختند. سه نفر بودند. وقتی در خودرو را باز کردند، خانم یاسینی کیفش را به سینه‌اش چسباند و پنج گلوله‌ای که شلیک شد از آن گذشت و کیف پولش، کتاب‌هایش، و دست‌نوشته‌ای را که پسرانش بابت روز مادر درست کرده بودند، سوراخ کرد. پسرش ولی می‌گوید: «یک بار به ما گفت که هر روز به آن نوشته نگاه می‌کند.»

ولی، ۱۸ ساله و برادرش عبدالوهاب، ۱۹ ساله، تلفنی از عمویشان شنیدند که حمله‌ای اتفاق افتاده است. برای حفظ امنیت شان در خانه ماندند و نهایتاً پولیس با کیف مادرشان که با گلوله سوراخ شده بود به خانه‌شان رفت. وقتی تصاویر دوربین‌های مداربسته را نشان شان دادند، متوجه شدند که آدم‌کش‌ها پسرانی هم‌سن خودشان بودند که با موتورسیکلت از صحنه گریخته بودند و فریاد «الله اکبر» سر داده بودند.

ولی با تاسف می‌گوید: «مثل جوان‌هایی بودند که من هر روز در مکتب/مدرسه می‌بینم. هرگز به فکرتان نمی‌رسد که ممکن است مادرتان را بکشند.»

یک سال بعد از توافق با طالبان و همزمان با تلاش‌های این کشور برای یافتن راه‌حلی سیاسی و رسیدن به صلح، افغانستان شاهد موجی از کشتار هدفمند غیرنظامیان بوده است.

قضات، خبرنگاران و فعالان قربانیان حمله‌هایی بوده‌اند که یا با تیراندازی از موتورسیکلت انجام می‌شوند و یا از طریق مخفی کردن «بمب‌های مقناطیسی» زیر ماشین‌ها. در بین کشته‌شدگان هم کسانی که از مدت‌ها قبل در انتظار مرگ زودهنگام بودند دیده می‌شوند و هم کسانی که هرگز هیچ هشدار تهدیدآمیزی دریافت نکرده بودند.

این قتل‌ها بعد از شروع مذاکرات طالبان و دولت در اواخر تابستان شدت گرفت. بنا بر آماری که رو سه‌شنبه هفته گذشته توسط سازمان ملل منتشر شد، ۷۰۷ نفر جان خود را در سال گذشته از دست دادند. تقریباً نیمی از آن‌ها در سه ماه آخر سال کشته شدند. در مجموع، تعداد قربانیان غیرنظامی کاهش پیدا کرد، چرا که حمله‌های هوایی آمریکا و حمله‌های بزرگ طالبان کمتر شد (البته آمار کشته‌های غیرنظامی حمله‌های نیروی هوایی افغانستان افزایش شدیدی داشت). به گفته سازمان ملل، تعداد جان‌باختگان حمله‌های هدفمند ۴۵ درصد بیشتر شد و دامنه اهداف نیز گسترده‌تر شد.

عدم پذیرش مسئولیت خیلی از این حمله‌ها باعث وحشتناک‌تر شدن فضا شده است. حبیب خان، موسس گروه نظارتی دیدبان صلح افغانستان، می‌گوید: «مردم دارند می‌میرند، مرتب بمب منفجر می‌شود، و کسی هم مسئولیت نمی‌پذیرد. طالبان قبلاً با نفرات زیاد می‌جنگید، به ستادهای محلی و مراکز شهری حمله می‌کرد.»

سپس توافقی با آمریکا حاصل شد که گفته می‌شود طالبان در پیوست‌های محرمانه آن متعهد شده است از حمله‌های پیچیده در شهرهای بزرگ دست بردارد. آقای خان می‌گوید که واکنش این گروه «تغییر رویه از حمله‌های نظامی به قتل‌های هدفمند بوده است.»

عدم مسئولیت‌پذیری باعث شده است که برخی انگشت اتهام را به طرف گروه داعش بگیرند. حتی گفته می‌شود که گروه‌های مختلف سیاسی دارند از فضای آشفته فعلی برای تسویه حساب استفاده می‌کنند. اما اکثراً طالبان را مجری بیشتر این حمله‌ها می‌دانند.

تمیم عاصی، یکی از معاونان سابق وزارت دفاع افغانستان، می‌گوید: «همه امیدوار بودند که صلح با آمریکا باعث شود که طالبان از یک نیروی نظامی به یک نیروی سیاسی و یا شبه‌سیاسی تبدیل شود. خلاصه این که عوض شوند. اما هیچ نشانه‌ای از ایجاد تغییر در طالبان دیده نمی‌شود. صرفاً تاکتیک‌های خود را عوض کرده‌اند؛ به آدم‌کشی رو آورده‌اند چرا که با نص توافق در تضاد نیست.»

طالبان متهم شده است که می‌خواهد پیش از بازگشت به قدرت منتقدان خود را از صحنه حذف کند، و افراد باقی‌مانده را نیز شدیداً منکوب کند. اگر از والی یاسینی بپرسید که چه کسی مادرش را کشت، تنها پاسخش این است که یک «گروه مذهبی قوی».

او می‌گوید: «می‌دانم که چه می‌پرسید ولی واقعا...راستش نمی‌توانم بگویم مسئولیت با چه کسی بود.»

حالا اما با نزدیک شدن ضرب‌العجل خروج نیروهای آمریکایی، به نظر می‌رسد که طالبان مجدداً دارد استفاده از عملیات‌های بزرگ نظامی را وارد استراتیژی خود می‌کند. بعضی‌ها عقیده دارند که می‌توان با مذاکرات صلح‌آمیز این دوره خروج را تمدید کرد، اما اگر نیروهای آمریکایی، همان‌طور که خیلی از مقامات افغانستانی می‌خواهند، برای مدت بیشتری در کشور بمانند، طالبان احتمالاً آن را نقض توافق دوحه قلمداد خواهد کرد و درگیری با آمریکایی‌ها مجدداً آغاز خواهد شد. وضعیت افغانستان به شدت متزلزل است.

قدریه یاسینی پیش از تصاحب قدرت توسط طالبان در سال ۱۹۹۶ به بلوغ فکری رسیده بود. او در خانواده‌ای نسبتاً کم‌درآمد بزرگ شد. پدرش مستری بود و مادرش خانه‌دار، مادری که دخترش را مجبور کرد تحصیل را جدی بگیرد. شکریه، خواهر بزرگ قدریه و استاد دانشگاه آریانا کابل، می‌گوید: «مادر ما فرصت زیادی برای درس خواندن نداشت، ولی تحصیل آرزویش بود.»

وی می‌گوید: «او به ما می‌گفت وقتی افراد تحصیل می‌کنند کل جامعه به مقدار کمی تحصیل‌کرده‌تر می‌شود، و به این شکل می‌توانید کشورمان را عوض کنید.»

قدریه حتی در کودکی هم یک سر و گردن بالاتر از خواهران و برادران زرنگ و سخت‌کوش بود. او عاشق زبان فرانسوی بود و بعدها هم به فیلم‌های فرانسوی علاقه پیدا کرد. در ۱۱ سالگی در امتحان ورودی لیسه ملالی، مدرسه برجسته فرانسوی برای دختران که درس خواندن در آن رایگان بود، قبول شد. در ادامه از دانشگاه کابل مدرک حقوق گرفت و به عنوان نویسنده در مجله تخصصی دیوان عالی مشغول به کار شد. بعد از دو سال کار در این مجله، خانم یاسینی به دانشکده حقوق دانشگاه سابقش پیوست و وقتی تنها ۲۵ سال داشت آزمون ورودی قضاوت را با موفقیت پشت سر گذاشت و به این ترتیب وارد حرفه قضاوت شد.

ذکیه هروی، دوست یاسینی، که ماه گذشته کنار او کشته شد نیز بعد از کسب مدرک حقوق به سرعت دوره کارآموزی قضاوت را طی کرده بود. حاجی مصطفی هراوی، برادرش، می‌گوید، او در کلاسش شاگرد اول شد و «عاشق حقوق و کشورش بود».

هروی چند سال بعد از یاسینی فارغ‌التحصیل شد، اما پیش از آن که بتوانند بر صندلی قضاوت بنشینند، افغانستان گرفتار جنگ داخلی شد و هر دو خانواده به پاکستان گریختند. چهار سال بعد، طالبان وارد کابل شد، لیسه ملالی را تعطیل کرد و به دختران افغان گفت در خانه بمانند.

یاسینی صبورانه در شهر پیشاور پاکستان منتظر ماند. انگلیسی خواند و قابلگی آموخت و در یکی از مجله‌های تخصصی حقوق مطلب نوشت. با مردی که از افغانستان می‌شناخت و مثل خودش فرار کرده بود ازدواج کرد. اما آرزویش بازگشت به کشورش بود. خواهرش می‌گوید: «به محض این که حکومت طالبان سقوط کرد راهی کابل شد.»

خانم هروی و برادرش که در یک کارگاه دوزندگی در پاکستان کار می‌کردند، شش ماه بعدتر به افغانستان بازگشتند. حاجی مصطفی با افتخار می‌گوید: «تا به کابل رسیدیم تقاضای کار داد و ظرف دو روز مجدداً به عضویت دایره تحقیقات و مطالعات درآمد.»

خانم یاسینی بعد از بازگشت مدتی به عنوان قابله کار کرد، اما نهایتاً راه خود را به حوزه حقوق گشود. مقالات تخصصی متعددی منتشر کرد و کتابی نیز راجع به قوانین ارث نوشت و در سال ۲۰۱۰ نهایتاً بر صندلی قضاوت نشست. بچه‌دار شد، دو پسر به نام‌های عبدالولی و عبدالوهاب. سپس حدود ۵ سال پیش، وقتی پسرها ۱۲ و ۱۴ سال داشتند، پدرشان خانواده را ترک کرد تا زندگی دیگر آغاز کند. ولی می‌گوید، تحصیل برای خودشان و مادرشان مهمتر شد و «همه دستاوردهای من به خاطر تشویق‌های مادرم به درس خواندن است».

ولی هنرمند و زبان‌دان ماهری است، اما آرزو دارد در خارج پزشکی بخواند و سپس به افغانستان برگردد. برادرش عبدالوهاب که سال سقوط طالبان به دنیا آمد حالا دانشجوی اقتصاد در دانشگاه کابل است. وقتی در پاییز گذشته افراد مسلح به پردیس دانشگاه حمله کردند و ۲۲ دانشجو را کشتند، او در دانشگاه بود. مادرش به هر دری زده بود تا از وضعیتش خبردار شود، و فقط وقتی آسوده شد که فهمید حالش خوب است.

هنگامی که افراد مسلح ماه گذشته سراغ او و دوستش رفتند، تعداد قتل‌ها در کابل چنان زیاد شده بود که دیگر مثل گذشته شوک‌آور نبودند. این دو زن هرگز انتقادی علنی از طالبان، یا اصلاً هر گروه دیگری، نکرده بودند و به همین خاطر قتلشان به نظر بی‌معنی می‌رسید. اما این حمله نماد خوبی برای استراتیژی طالبان بود، آسیب زدن به نهادهای دولتی و هشدار به زنان بابت تصمیماتی که در زندگی خود می‌گیرند.

شهرزاد اکبر، رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، می‌گوید: «وقتی این زنان کشته شدند مرتب به این فکر می‌کردم که رسیدن به مقام قضاوت برای یک زن در افغانستان چقدر سخت است، چه مشکلاتی را پشت سر گذاشته بودند، و چقدر بی‌رحمانه است که بعد از آن همه مشقت به این شکل کشته شدند.»

به گفته او: «بارها به زنان افغان گفته شده است که جایی در زندگی عمومی ندارند. اما زنانی مانند این دو نفر به کارشان ادامه دادند، امیدشان را حفظ کردند، در کشورشان ماندند، در کشورشان سرمایه‌گذاری کردند و برای آینده‌ای بهتر برای همه جنگیدند. این است که فقدانشان را اندوهناکتر می‌کند.»

سه‌شنبه گذشته، تیم‌های مذاکره‌کننده طالبان و دولت افغانستان اعلام کردند که مذاکرات بعد از یک بن‌بست چند هفته‌ای مجدداً آغاز شده است. طالبان تاکید دارد که همچنان خواهان یافتن راه‌حلی سیاسی است، و ادعا می‌کند که هیچ مسئولیتی در قبال کشتار فعالان جامعه مدنی متوجه این گروه نیست.

در کابل، بسیاری از فعالان یا تصمیم به ترک شهر گرفته‌اند یا فعالیت‌های خود را محدودتر کرده‌اند. دکتر پتونی اسحاق‌زی، فعال حقوق زنان که حالا عمدتاً در آلمان زندگی می‌کند، می‌گوید: «دیگر در افغانستان رانندگی نمی‌کنم. یا سوار تاکسی می‌شوم یا موتر کرایه می‌کنم. فقط وقتی لازم باشد بیرون می‌روم. مسائلی که شاید کوچک باشند، اما من تنها نیستم، مردم ترسیده‌اند. اگر می‌خواهید بدانید که من می‌ترسم یا نه، بلی، می‌ترسم.»

آقای خان، موسس دیدبان صلح افغانستان، می‌گوید به ندرت از مجموعه‌ای که شامل خانه و دفتر کارش می‌شود، بیرون می‌رود. به گفته او: «مردم دارند با این واقعیت سخت جدید سازگاری پیدا می‌کنند.»

نگرانی او و دیگر فعالان مدنی از این است که در صورت خروج نیروهای آمریکایی در تاریخ مقرر این واقعیت سخت‌تر هم بشود. امید می‌رود که جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا، روند خروج را به تاخیر بیاندازد و فشار بیشتری به طالبان بابت رسیدن به صلح از راه مذاکره وارد کند، اما هیچ چیز قطعی نیست. هر دو طرف دارند برای جنگ آماده می‌شوند.

آقای عاصی، معاون سابق وزارت دفاع، می‌گوید: «اگر ضرب‌الاجل فعلی اجرایی شود و نیروهای آمریکایی خیلی ناگهانی افغانستان را ترک کنند، کشور اسیر جنگ داخلی خواهد شد. القاعده و دیگر گروه‌های تروریست دوباره قدرت خواهند گرفت و از افغانستان به عنوان مامنی برای حمله به نقاط دیگر استفاده خواهند کرد. ایالات متحده منافع و اهرم‌هایش را از دست خواهد داد، و افغانستان به سوریه یا لیبی دیگری تبدیل خواهد شد.»

اما کسانی که عزیزان خود را در یک سال گذشته از دست داده‌اند، راهی برای پیوستن مجدد به آن‌ها در این زندگی ندارند. بسیاری حتی نمی‌دانند که دقیقاً چه کسی اعضای خانواده‌اشان را کشت. توان تاثیرگذاری بر نتیجه مذاکرات صلح یا توافق خروج آمریکایی‌ها را نیز ندارند. صرفاً می‌توانند با غم خود زندگی کنند و نگذارند که حیاتشان را مختل کند. حاجی مصطفی با چشمان گریان می‌گفت: «این دردی که من کشیدم، مادرم و خواهرم کشیدند، نمی‌خواهم کس دیگری این درد را تجربه کند.»

شکریه، خواهر قدریه یاسینی، می‌گوید، به تهدیدها توجهی نمی‌کند و به کار خود برای وزارت امور زنان ادامه خواهد داد. او به نقاط مختلف کشور سفر می‌کند تا زنان جوان روستایی را از فرصت‌ها و حقوقشان آگاه کند. تا هفته گذشته، او در ۳۲ ولایت از ۳۴ ولایت افغانستان صنف‌ها برگزار کرده بود.

او می‌گوید: «من از طالبان نمی‌ترسم. آن‌ها می‌توانند من را تهدید کنند، اما من به کارم برای زنان افغانستان ادامه می‌دهم. حق آن‌ها است که بدانند برای کشورشان ارزش دارند، که می‌توانند در جامعه بسیار ارزشمند باشند.»

در سال ۲۰۱۹، تقریباً همزمان با شروع مذاکرات بین طالبان و ایالات متحده، ثبت‌نام برای آزمون ورودی قضاوت در افغانستان اینترنتی شد. هدف از این کار افزایش قضات زن غیرمرکزنشین بود. به گفته دیوان عالی، در حال حاضر ۹۹ زن در سراسر افغانستان دارند دوره آموزشی قضاوت را می‌گذرانند.

شکریه می‌گوید: «این عدد باید بیشتر و بیشتر شود. این همان چیزی است که خواهرم می‌خواست. و زنان می‌توانند قاضیان خوبی باشند.»

یک سال از توافقنامه دوحه گذشت؛

بایدن چه نقشه‌ای برای صلح افغانستان در نظر دارد؟

بی‌بی‌سی

پس از یک سال از امضای توافقنامه صلح میان نمایندگان آمریکا و طالبان موسوم به «توافقنامه آوردن صلح به افغانستان» دورنمای صلح در این کشور هنوز روشن نشده است.

در توافقنامه صلحی که در ۲۹ فبروری ۲۰۲۰ (دهم حوت) در دوحه قطر امضا شد، آمریکا متعهد به خروج سربازانش از افغانستان تا اول ماه می ۲۰۲۱ شد و طالبان نیز متعهد به قطع رابطه با شبکه‌های تروریستی از جمله القاعده شد.

بخشی از توافقنامه صلح رهایی ۵۰۰۰ زندانی طالبان توسط دولت و آغاز گفت‌وگوهای دولت با گروه طالبان تا سه ماه بعد از امضای موافقتنامه بود. اما مذاکرات مورد نظر در سپتامبر سال گذشته با تاخیر چندین ماهه برگذار شد. البته ۱۰۰۰ سرباز افغان که در بند طالبان هم بودند، شامل رهایی زندانیان دو طرف شدند.

مهمترین دستاورد ملموس توافقنامه دوحه برای آمریکا کشته نشدن هیچ سرباز آمریکایی در یک سال گذشته است.

دولت افغانستان تحت فشار زیاد واشنگتن برای رهایی زندانیان طالبان، لویه‌جرگه مشورتی صلح افغانستان را فراخواند.

لویه جرگه پس از دو روز بحث در روزهای ۱۷-۱۹ اسد سال ۱۳۹۹ با رهایی ۴۰۰ عضو طالبان که «خطرناک» خوانده می‌شدند، موافقت کرد.

طالبان از تصمیمی جرگه استقبال کرد و آن را «اقدامی نیک» خواند، ولی تاکید کرد که خود این جرگه از نظر آن‌ها مشروعیت ندارد.

دولت افغانستان مدعی است که حدود ۶۵۰۰ زندانی گروه طالبان را آزاد کرده است.

این زندانیان یکباره پس از لویه جرگه و امضای رئیس جمهور افغانستان آزاد نشدند، روند آزادی آنها که به گفته مقام‌های مورد به مورد بود حدود شش ماه را در بر گرفت.

دولت افغانستان می‌گفت، برخی از این زندانیان در قاچاق مواد مخدر دست دارند و برخی متهم به جنایات جنگی هستند و خطر بازگشت به جبهه‌های جنگ را دارند.

در ماه‌های گذشته، گزارش‌هایی مبنی بر بازگشت این زندانیان آزاد شده به سنگرهای طالبان رسیده و گفته شده که از عوامل افزایش خشونت‌ها بوده اند.

طالبان بازگشت زندانیان رها شده به جنگ را رد کرده است.

ملابرادر از فهرست جدیدی از هفت هزار زندانی گروه طالبان نیز صحبت کرده و خواستار رهایی آنها شده است.

مذاکرات بین‌الافغانی با شش ماه تاخیر آغاز شد

بحث‌ها در مورد رهایی زندانیان طالبان و تکمیل هیئت صلح افغانستان حدود شش ماه در برگرفت.

طالبان پیش از رهایی تمامی ۵۰۰۰ هزار زندانی بنا به «فهرستی» که به دولت افغانستان فرستاده بودند، حاضر به آغاز مذاکرات صلح نشدند.

برای مذاکرات صلح با دولت افغانستان، رهبری طالبان هیئتی ۲۱ نفری به ریاست شیخ مولوی عبدالحکیم قاضی‌القضات این گروه و شیر محمد عباس ستانکزی، معاون هیئت تعیین کرد.

حضور مولوی عبدالحکیم در راس هیئت طالبان نشانه تمایل طالبان به پافشاری بر مسائل مذهبی در مذاکرات است.

هیئت ۲۱ نفری مذاکره کننده دولت افغانستان به ریاست معصوم ستانکزی به دوحه رفت.

افتتاحیه مذاکرات صلح افغانستان در ۱۵ سپتامبر سال ۲۰۲۰ با حضور مایک پامپیو، وزیر خارجه آمریکا و شماری از مقام‌های خارجی در هتل شرایتون دوحه آغاز شد.

مایک پامپیو، وزیر خارجه آمریکا در مراسم افتتاحیه مذاکرات صلح افغانستان گفت: «انتخاب سیستم سیاسی آینده شما، انتخاب شماست.»

هیئت دولت به رهبری عبدالله عبدالله، رئیس شورای عالی مصالحه، همراه با شماری دیگری از مقام‌های دولتی شرکت کردند.

سه ماه نخست مذاکرات صلح بر روی تدوین طرزالعمل مذاکرات گذشت.

(افزایش) خشونت‌ها و ترورهای هدفمند

همزمان با مذاکرات صلح میان هیئت‌های افغانستان و طالبان در دوحه که به کندی در جریان است، خشونت‌ها در افغانستان به طرز چشم گیری افزایش یافته است.

موج ترورهای هدفمند به طور بی‌سابقه شماری از خبرنگاران، فعالان اجتماعی هم از زن و مرد را هدف قرار داده است.

دولت افغانستان طالبان را مسئول مستقیم و غیرمستقیم ترورهای هدفمند می‌داند. اما طالبان اداره امنیت ملی افغانستان را متهم کرده که برخی «تهدیدها و اخطارها» را به کسانی داده اند. سخنگویان طالبان گفته که این جریانات به روند صلح «ارتباط ندارد».

طالبان گفته که مانند سال‌های گذشته، عملیات بهاری خود را اعلام نکرده، درصدد تصرف مراکز ولایت‌ها و ولسوالی‌ها برنیامده است که ثابت می کند این گروه به تعهد کاهش خشونت‌ها پایبند بوده است.

سازمان ملل تلفات غیرنظامیان در سال ۲۰۲۰ به‌ویژه ربع آخر این سال را «وحشتناک و نگران کننده» خوانده است، بنا به آمار در این سال، ۳۰۳۵ غیرنظامی کشته و ۵۷۸۵ نفر زخمی شدند.

با آغاز گفتگو روی برنامه اصلی مذاکرات صلح افغانستان بحث «تقسیم قدرت» و ایجاد یک ساختار شبیه «دولت موقت» به صورت فزاینده در حال مطرح شدن است.

حامیان و مخالفان دولت موقت در حال مشخص کردن صفوف خود هستند.

گفته می‌شود زلمی خلیلزاد، نماینده ویژه آمریکا در صلح افغانستان به هیئت‌های دو طرف گفته که پیش از خروج کامل سربازان آمریکایی تا اول ماه می، زمان خروج کامل سربازان آمریکایی، دو جانب باید روی یک «ساختار تقسیم قدرت» به توافق برسند.

اما، آقای غنی، حکومت موقت را «انقطاع» می‌داند و مخالفت کرده است. او تاکید بر انتقال قانونی قدرت از طریق برگزاری انتخابات است.

طالبان گفته که به طور رسمی بحث دولت موقت را در جریان مذاکرات مطرح نکرده است، اما نمایندگان طالبان گفته اند که آقای غنی مانع اصلی صلح است و اگر او از ریاست‌جمهوری افغانستان استعفا دهد، این گروه حاضر است با حکومت جدید همکاری کند.

گفتگوهای بین‌الافغانی در دوحه در انتظار انتخابات آمریکا

انتخابات آمریکا تاثیر مستقیم بر روند گفتگوهای صلح افغانستان در دوحه گذاشت.

طالبان امیدوار به ماندن دونالد ترامپ در کاخ سفید بود و دولت افغانستان چشم به راه پیروزی جو بایدن داشت.

طالبان و دونالد ترامپ هر دو طرف بر هدف مشترک خروج کامل آمریکا از افغانستان نزدیک شده بودند. اظهارات جنجالی ترامپ درباره جنگ افغانستان بسیاری از مردم این کشور را شوکه می‌کرد، اما برای طالبان امیدوارکننده بود.

وقتی ترامپ مبتلا کرونا شد، شبکه خبری سی‌بی‌اس آمریکا از ذبیح الله مجاهد، سخنگوی طالبان نقل کرد که «ما امیدواریم که او انتخابات آمریکا را ببرد و به حضور نظامی آمریکا در افغانستان پایان دهد.»

اداره بایدن چگونه توافقنامه را مرور می کند؟

دولت جو بایدن گفته توافق صلحی را که نماینده دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری سابق آمریکا با طالبان امضا کرده بود، را دوباره بررسی خواهد کرد. مقام‌های اداره بایدن تاکید می کنند که آمریکا می خواهند مطمئن شود که طالبان به تعهداتش عمل کرده است.

طالبان از آمریکا خواسته به این سند پایبند باشد، نسبت به عواقب نقض توافقنامه دوحه هشدار می‌دهد. اما دولت افغانستان از بازنگری احتمالی در این سند استقبال کرده است.

دولت افغانستان در آستانه یک سالگی امضای توافقنامه صلح آمریکا و طالبان می گوید، این سند در روند صلح موثر نبوده است.

حدود یک ماه تا تکمیل تعهد آمریکا به خروج کامل سربازانش از افغانستان باقی مانده است.

شماری از سیاستمداران آمریکایی خواهان حفظ این نیروها شده اند.

آلمان، اولین کشوری است که ماموریت حدود هزار سربازش در افغانستان را تا ده ماه دیگر، جنوری سال ۲۰۲۲ تمدید کرده است. ناتو نسبت به ماندن نیروهای کشورهای عضو و متحد این سازمان در افغانستان تمایل نشان داده، اما یک تصمیم جمعی را تا هنوز اعلام نکرده است. در صورت تداوم حضور این نیروها، طالبان گفته که ممکن است علیه آنها دوباره وارد درگیری شود. طالبان برای ادامه روند مذاکرات صلح، منتظر مشخص شدن سرنوشت توافقنامه دوحه با آمریکا و خروج کامل سربازان آمریکایی تا اول ماه می است.

در حال حاضر، ۲۵۰۰ سرباز آمریکایی و در مجموع حدود ۱۰ هزار سرباز ناتو در قالب «ماموریت قاطع» ناتو در افغانستان حضور دارند. سال گذشته، در زمان امضای توافقنامه شمار نیروهای آمریکایی ۱۳ هزار نفر بود.

جو بایدن در یک دهه گذشته همواره حامی حضور شمار کمی از نیروهای آمریکایی در افغانستان برای مقابله با تروریزم بوده است.

استراتیژی بایدن در مورد افغانستان سرنوشت روند گفتگوهای صلح و احتمالاً جنگ را در این کشور رقم خواهد زد؛ اما بایدن این استراتیژی تاحالا مشخص نکرده است.

کابل ته د خلیلزاد سفر؛

حامد کرزی: هیڅ پلمه دې د مذاکراتو د ځنډ سبب نه گرځي

د سولې له په ټپه ولاړ وضعیت سره هممهاله د افغان سولې لپاره د امریکا د بهرنیو چارو وزارت ځانگړي استازي کابل ته سفر کړی دی. نوموړي لومړی د ملي مصالحې عالي شورا له رییس، مرستیالانو او غړو سره کتلي دي. بیا یې له ولسمشر غني سره لیدلي او له پخواني ولسمشر حامد کرزي سره یې هم لیده کاته شوي دي. افغان سیاسیونو او چارواکو په دې لیدنو کتنو کې له خلیلزاد د سولې بهیر د چټکتیا غوښتنه کړې او ټینگار یې کړی چې روان تاوتریخوالی باید پای ته ورسول شي.

وروسته له هغې چې بایډن په امریکا کې واک ته رسېږي، خلیلزاد د افغان سولې په تړاو د سفرونو نوې لړۍ پیل کړې ده. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت په یوه خپره کړې اعلامیه کې ویلي چې خلیلزاد به د کابل او دوحې ترڅنگ د سیمې نورو هېوادونو ته هم سفرونه ولري او هڅه به وکړي چې له دغه بهیر د سیمه‌ییزو هېوادونو ملاتړ ډېر کړي. خلیلزاد د دغه سفر په لړ کې لومړی کابل ته راغلی او دلته یې له افغان چارواکو او سیاسیونو سره پر بېلو مسایلو خبرې کړې دي.

د ملي مصالحې عالي شورا رییس ډاکټر عبدالله عبدالله په دې لیدنه کې له زلمي خلیلزاد غوښتي چې د سولې خبرې باید چټکې کړل شي او په هېواد کې ژر تر ژره دایمي ثبات ته لاره هواره کړل شي. د ملي مصالحې عالي شورا له مطبوعاتي دفتره په خپره شوې اعلامیه کې راغلي، چې ډاکټر عبدالله له خلیلزاد د سولې پر هوکړې د بیا کتنې د لړۍ چټکول غوښتي او دغه راز یې خلیلزاد ته ویلي، چې افغانان دایمي اوربند او سولې ته اړتیا لري او باید ژر تر ژره د افغانانو دغه هیله پوره کړل شي. د سرچینې په خبره: «د امریکا متحده ایالتونو د نوي حکومت له لوري د سولې خبرو اترو او هوکړې په بیاکتنې، د سولې خبرو اترو په چټکېدو، په دوحه کې د سولې خبرو اترو پر دویم پړاو، د تاوتریخوالي پر کمېدو، د سولې خبرو اترو کې د پرمختگ پر لارو چارو او د یوې تلپاتې سولې په ټنگښت بحث او د نظرونو تبادله وکړه».

خلیلزاد له ولسمشر غني سره هم لیدلي او په دې لیدنه کې دواړو لورو د سولې خبرو پر چټکتیا ټینگار کړی دی. د ارگ له مطبوعاتي دفتره په خپره شوې اعلامیه کې راغلي، چې د سولې خبرې باید چټکې کړل شي او دلته دې د روانې جگړې د ختمولو لپاره ژر تر ژره اړین گامونه اوچت کړل شي.

بلخوا پخواني ولسمشر حامد کرزي بیا له خلیلزاد سره د لیدنې پر مهال ویلي، چې په هېڅ پلمه دې د سولې خبرې نه ځنډول کېږي. د حامد کرزي په خبره، افغانان له جگړو ستړي شوي او سولې ته رسېدل یې مسلم حق دی، نو له همدې امله امریکا ته په کار ده چې د سولې لپاره رښتیني او پیاوړي گامونه اوچت کړي. ښاغلي کرزي په هېواد کې روان تاوتریخوالی هم د جدي اندېښنې وړ بللی او د جگړې پر ښکېلو لورو یې غږ کړی، چې تاوتریخوالی پای ته ورسوي.

له دې سره جوخت د افغان حکومت د مذاکراتي پلاوي غړی نادر نادري وایي، چې طالبانو د دوحې پر هوکړه عمل نه دی کړی. د ده په خبره، د دوحې په هوکړه کې راغلي وو، چې باید تاوتریخوالی کم کړل شي او بین الافغاني خبرې مخ ته یوووړل شي، خو داسې نه دي شوي. د ده په وینا، له هغه ورځې چې د امریکا او طالبانو ترمنځ د سولې هوکړه لاسلیک شوې، په هېواد کې د ملکي وگړو مرگ ژوبله هم لوړه شوې ده. هغه وایي، چې په دې موده کې ۵۲۳۱ ملکیان وژل شوي دي.

بلخوا د افغان حکومت د ملي دفاع لومړي مرستیال او سرپرست وزیر شاه محمود میاخېل وویل، افغان ځواکونه جگړې ته تیار دي، خو لومړیتوب سوله ده او ټول اړخونه په دې ټینگار کوي چې باید مذاکرات یوې پایلې ته ورسول شي.

واشنگټن: د تهران له خوا د اټومي تړون په تړاو د غیر رسمي غونډې ردېدل اندېښمنوونکي دي

د امریکا متحده ایالتونو د ایران له خوا د ۲۰۱۵ز کال اټومي تړون په اړه د یوه غیر رسمي بحث په ردېدو باندې خواشیني ښودلې ده. د سپینې ماڼۍ ویاندې جېن ساکي په یوه اعلامیه کې ویلي، چې امریکا د ایران په ځواب خواشینې ده، خو فعالې ډیپلوماسي ته چمتو ده، څو د اټومي تړون تعهداتو ته د گډې ستنېدا لار هواره شي. امریکا دغه راز ویلي چې له برېتانیا، فرانسې، جرمني، روسیې او چین سره چې د ایران د اټومي تړون پاتې لاسلیکوونکي دي، د یوې غوره لارې په اړه سلا مشوره کوي. دا په داسې حال کې ده چې د اروپايي ټولنې د بهرني سیاست مشر جوزېف بورېل د ایران او متحده ایالتونو ترمنځ د مستقیمو خبرو لپاره هڅې پیل کړې او غوښتل یې په نږدې راتلونکې کې د دوی او د ایران د اټومي تړون د پاتې لاسلیکوونکو ترمنځ غیر رسمي ناسته وشي. ایران بیا له لومړي سره ویلي چې که امریکا او نور قدرتونه په ایران باندې بندیزونه او فشارونه کم کړي، دوی چمتو دي چې د ۲۰۱۵ز کال اټومي تړون کې کړو ژمنو ته ور وگرځي. د ایران د بهرنیو چارو وزارت ویاند سعید خطیب‌زاده ویلي، د جوزف بورېل له‌خوا د غیر رسمي خبرو وړاندیز دوی ته رسېدلی، خو د ده په خبره، د امریکا متحده ایالاتو او درېیو اروپايي قدرتونو وروستیو اقداماتو او اعلامیو ته په کتو ایران نه غواړي له دوی سره غیر رسمي ناسته ترسره کړي. له هغې راهیسې چې د ولسمشر جو بایډن اداري کار پیل کړی، له ایران سره اټومي تړون ته د ورگرځېدو لېوالتیا ښودل شوې، خو ټینگار یې کړی چې ایران باید په خپلو ژمنو ودرېږي. دا په داسې حال کې ده چې د امریکا متحده ایالتونو پخواني ولسمشر ډونالډ ټرمپ په ۲۰۱۸ز کال کې خپل هېواد له هغه اټومي تړون و ایست چې په ۲۰۱۵ز کال کې د امریکا په شمول برېتانیا، فرانسې، روسیې، چین او جرمني له ایران سره لاسلیک کړی و. د ټرمپ اداري تر دې پرېکړې وروسته په ایران باندې تر ټولو سخت بندیزونه ولگول. ایران هم د امریکا د دغو اقداماتو پر وړاندې چوپتیا غوره نه کړه، بلکې وار په وار چې اوس لوړې کچې ته رسېدلې، د دغه اټومي تړون له ژمنو یې سرغړونه وکړه.

د کتــاب خبــرې

د جاسوسی پېښلړ
RAW, ISI
او د سولې وهم

◎ لیکوالان: اې. اېس دولت، اسددورانی او ادېتیا سېنها
◎ ژباړه: د اکسوس د ژباړې بورډ

پنځمه برخه
حساسې شېبې

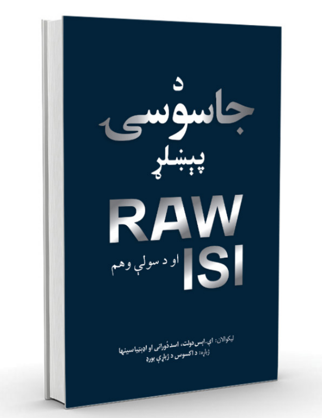

دولت: بیا هم وایم، چې (که دی جاسوس نه و) نو ده هلته څه کول؟ عجیبه ده، په دې اړه هېڅ توضیحات نشته. کرن تاپر همدا پوښتنه پر ټلویزیون را څخه وکړه او ما هم په ډانګ پېیلې رد کړه، ومې ویل چې که د بهرنیو چارو وزارت وایي، چې برمته شوی دی، نو موږ باید دا معلومه کړو، چې چېرته برمته شوی دی.

په سبا یې کرن په ټلویزیون زما خبره ببرته ومنله.ټلیفون یې راته وکړ او ویې ویل چې ملګری دې د قناري غوندې سندرې وایي. زه هېښ شوم چې که دا استخباراتي عملیات وي، دا نو څنګه عملیات دي، چې هېچا ته یې هم ګټه نه رسېږي.

سېنها: که د همدې پېښې په وخت کې ته رئیس وای، آیا څوک به دې له دندې شړلي وای؟

دولت: زه دا نه وایم. زه نه وایم چې ما به تر نورو دا کار سم کړی وای، خو که په رښتیا هم سړی جاسوس و، د استخباراتي عملیاتو په توګه دا ډېر خراب کار دی.

سېنها: دی د ممبیي و او د ممبیي په پولیسو کې یې دوه خپلوان هم وو.

دولت: هو رښتیا ده. ده یو کاروبار هم درلود.

سېنها: یو چا راته وویل چې یوه بېړۍ یې هم لرله او د سمندر له لارې به یې د مخدره توکو کاروبار کاوه.

دولت: ما بیا دا نه دي اورېدلي، خو دومره مې اورېدلي، چې کاروبار یې کاوه.

زه وایم چې همدا کیسه باید پټه پاتې شوې وای. په حقیقت کې له همدې کیسې ښه ګټه اخیستل کېدای شوای. څه چې مو د دواړو هېوادنو د ملي امنیت د سلاکارانو له ټلیفوني خبرو واورېدل، دا وو چې جنرال جنجوعه اجیت دوال ته وویل، چې «ستاسو جاسوس مو نیولی دی، خو تشویش مه کوه. پام به پرې وشي.» تاسو په مناسب وخت کې راته وویل چې څه به ورسره وکړئ؟

اوس اساسي پوښتنې ته راځو، چې آیا هندي او پاکستاني استخبارات همکاري کولی شي؟ که یې نشي کولی، ولې یې نشي کولی؟

سېنها: ښه نو د یادېو قضیه ټوله د حالاتو په خرابولو او کرغېړنولو راڅرخي؟

دولت: د ملي امنیت پر سلاکارانو پړه نشي وراچولی، د دوی تر خبرېدو وړاندې قضیه ټلویزیونونو ته رسېدلې وه او ټول خلک پرې خبر وو.

سېنها: ښه نو ویل کېږي، چې ISI او RAW په خرابکارۍ کې لومړی نمبر دي.

دولت: ISI ډېره ښه ده، دا خبره یې پر ټلویزیون مخامخ وکړه! لکه موږ چې د کارګېل جګړې په جریان کې د جنرال مشرف او جنرال عزیز د ببلوالي په اړه ټول خلک خبر کړل.

دا لوبه له سیاست سره بدله ده او باید لرې ځینې وساتل شي، چې لا اغېزناکه شي.

سېنها: غالمغال له پیلېدو وروسته ببرته ارام شو.

دورانی: که هېڅ نه کېږي، زه خوشاله یم، داسې شر و شور کوم ځای نه نیسي. یوه بله لاره هم وه. موږ باید دا مسئله له کمزوري ایراني ولسمشر سره په مېلمستیا کې نه وای مطرح کړې. شرم یې لا دا چې دا کار د پوځ رئیس وکړ.

سېنها: موږ باید د بلوچستان په اړه هم وغږېږو، جنرال صېب؟

دورانی: له لومړیو لا پاکستان بلوچستان سم نه اداره کاوه. هېڅوک نه پوهېدل چې دا کار خپله د پاکستان بنسټ اېښودونکي ته هم پېچلی و کنه. جناح په ډېرو موضوعاتو نه پوهېده، خو ده وویل چې بلوچستان ناڅاپي د ده ایالت شو. بلوچستان له نورو ایالتونو سره توپیر لري، په ډېرو برخو وېشل شوی دی، ځای ځای نفوس لري. پښتانه او بلوڅ جلا جلا ځایونه لري. بلوڅ په ټبرونو وېشل شوي دي، چې براهوي ټبر یې د سر میر دی. بلوچستان د طبیعي زېرمو لویې ذخیرې لري. تمه لرم چې ټول به یې موږ نه وي مصرف کړې، ځکه چې موږ په خرابکارۍ کې پوره مهارت لرو. زه دعا کوم چې خلک سمه ګټه ترې واخلي او د سوند ګازو په څېر یې ونه سوځوي، یا کومه سیاسي وسله ترې جوړه نه کړي. افغانان او بلوڅ ښایي زړه ورته ښه کړي. په ستراتېژیکه توګه دا ډېر مهم ځای دی. د فارس خلیج یا د هند سمندر کې، چې د فارس خلیج او عرب بحیره دواړه په کې راځي، د ټولو ګټې خوندي دي، د همدې ځای په طبیعي ګازو او کورېدور کې ټول ګټې لري. دا د حیرانتیا وړ نه ده، چې په څو میلیونه بلوڅو کې یو څو زره بلوڅ نارامه وو. د وسلو اخیستو او مقاومت کولو لپاره یې یوازې بهرنۍ لمسونې ته اړتیا درلوده. خو که بهرنۍ لمسونې هم نه وای بیا به هم ځینو دا کار کړی وای.

د دوی تاوان دا دی چې شمېر یې کم دی او د خلکو له خوا یې ملاتړ نه کېږي ـ د همدې ځای خلک بېوزله دي ـ په نتیجه کې د وخت په اوږدو کې دوی سرکوب شوي دي. همدا یې پنځم ځل راپورته کېدل دي.

دوام لري...

جوزف پولیتزر

شفیق امیرزی

جوزف پولیتزر امریکایي لیکوال او خبریال دی. هغه ځکه په نړۍ کې مشهور دی چې د پولیتیزر په نامه یې د یوې مشهورې نړیوالې او معتبرې جایزې بنسټ اېښی دی. دا جایزه تر ډېره د ادبیاتو، هنر، خبریالۍ او نورو بشري علومو په برخه کې ورکول کېږي. جوزف پولیتزر د خپل وخت مشهور، شتمن او د ښه مدیریت نمونه خبریال و. هغه د خپل ژوند پر مهال څو ورځپاڼې واخیستې، د امتیاز خاوند یې و، شتمن شو او له خپلې شتمنۍ یې د ژورنالېزم او خبریالۍ د ودې او پرمختګ په برخه کې ګټه پورته کړه.

جوزف پولیتزر د ۱۸۴۷ز کال د اپرېل په لسمه دې نړۍ ته راغلی دی. پلار یې د هنګري او مور یې هم یهودي مذهبه المانۍ وه. دی د هنګري په مکو ښار کې زېږېدلی، خو بیا امریکا ته تللی دی او ټول فعالیتونه یې په امریکا کې مخ ته وړي دي. اوولس کلن و چې غوښتل یې له امریکایي پوځ سره یو ځای شي. ده دې څه مودې لپاره د امریکا په ځینو ښارونو کې له پوځ سره د یو ځای کېدو لپاره هڅه وکړه. پلار یې شتمن کس و، تر یوه وخته یې د ده ملاتړ کاوه، خو په نظامي مرکزونو کې تر څو میاشتو سرګردانۍ وروسته دی بریالی نه شو، چې پوځ ته لاره پیدا کړي. ده غوښتل د امریکا د کورنیو جګړو پر مهال مهم پوځي وي، خو د سترګو کمزوري او د ده د بدن کمزوري د دې کار خنډ شوه.

د ځوانۍ کلونه یې سخت وو، ویل کېږي کله چې په پوځ کې ونه منل شو او ببرته کور راګرځېدو، نو د ځینو کارونو فکر ورسره پیدا شو. ده غوښتل ازاد کارو بار ولري، په څو ښارونو وګرځېد، خو ناکام شو، ببرته را وګرځېد او شته پیسې یې هم خلاصې کړې. ویل کېږي چې خپل کور ته د راګرځېدو پر وخت دومره پیسې نه وې ورسره چې د اورګاډي کرایه پرې کړي، نو اړ شو چې خپل د غاړې دسمال وپلوري او ځان ورسوي. بیا په یوه هوټل کې د خدمې په توګه کار پیلوي او غواړي ګزاره وکړي. همدلته له ځینو کسانو سره پېژني، له لیکوالانو سره مخامخ کېږي او ځینې خبریالان دلته ویني.

ده څو کاله مطالعه وکړه، انګلیسي یې زده کړه او د بېکارۍ پر وخت به یې حقوق او نور سیاسي نظریات لوستل. له څو کاله بېکارۍ او پرله پسې هڅو وروسته بریالی کېږي چې په ۱۸۶۹ز کال کې په ویسټ ولېش ورځپاڼه کې کار پیل کړي. کار یې دومره لوی او مهم نه و، خو هر لوی ګام له وړو حرکتونو پیلېږي. ده هڅه کوله اړیکې یې پراخې شي، له امریکایي او نورو چارواکو سره یې اړیکې ښې کړې. په ورځپاڼه کې یې د خپل لیاقت له مخې ځان ته ځانګړی ځای پیدا کړ او لیکل به یې کول. ده ته د رېل پټلیو د نوو جوړېدونکو برخو په اړه د راپور چمتو کولو دنده سپارل شوې وه، په دې یې هم پوره کار کاوه او هڅه یې کوله پر وخت او دقیق معلومات وړاندې کړي. همدې مسئلې د ځینو سیاسیونو پام هم ور اړولی و. ځینو ده ته اجازه ورکړې وه چې له کتابتونونو او موادو یې استفاده وکړي او خپل فعالیتونه مخ ته یوسي. دی له همدې ځایه له جمهوري غوښتونکي ګوند سره یو ځای کېږي.

په دې وخت کې ده ډېر تمایل د جمهوري غوښتونکي ګوند افکارو ته درلود او په دې ګوند کې یې ځان ته د ځای پیدا کولو هڅه کوله. د دې ګوند نوماند هوراس ګریلي و، په ټاکنو کې ودرېد، دوی یې ملاتړ وکړ، خو ماتې یې وخوړه او له دې سره جوخت جمهوري غوښتونکی ګوند هم مات شو. په ۱۸۶۹ز کال کې ګوند منحل شو او پولیتزر له ډیموکراتانو سره یو ځای شو.

ده د سیاسي فعالیتونو تر څنګ د خبریالۍ په برخه کې خپل فعالیت ته ادامه ورکوله. دی وایي، له دې مسلک سره یې مینه وه او هڅه یې کوله اصلي ژورنالېزم او خبریالي خپل ځای پیدا کړي. ده په دې موده کې لږ او ډېرې پیسې هم پیدا کړې وې او په ۱۸۷۲ز کال کې یې په پست ورځپاڼه کې په ۳۰۰۰ امریکایي ډالر یوه ونډه واخیسته. یو کال وروسته یې خپله ونډه په ښه ګټه وپلورله. په ۱۸۷۹ز کال کې یې په یوه وخت کې دوې ورځپاڼې سنت لوئیس دیسپیچ او سنت لوئیس پست وپېرلې. دا دواړه یې سره یو ځای کړې او یوه واحده ورځپاڼه یې چاپ کړه. دا ورځپاڼه د دې سبب شوه چې خپل افکار په ښه توګه نورو ته ورسوي. پیاوړی مدیریت وکړي او ځان ته د هغه وخت په حاکم سیاسي چاپېریال کې د ډاډ وړ ځای پیدا کړي.

پولیتزر په همدې توګه ورځ تر بلې د ژورنالېزم او ورځپاڼو په کاروبار کې شتمن کېدو. پیسې یې پیدا کولې او خپل کار ته یې پراختیا ورکوله. په ۱۸۸۲ز کال کې شتمن شوی و او یوه لویه ورځپاڼه یې په لوړه بیه واخیسته. ده د نیویارک ورلډ ورځپاڼه په هغه وخت کې په ۳۴٦زره امریکایي ډالره وپېرله. دا پیسې په هغه وخت کې ډېر شی وې. د پولیتزر تر پېرلو مخکې ورځپاڼې هر کال نږدې څلوېښت زره ډالر زیان کاوه، خو نوموړي دا هر څه بدل کړل.

دی ډېر ماهر کس و. کتل یې چې لوستونکي څه غواړي او کوم فرصتونه شته چې باید ګټه ترې واخلي. خلاوې به یې پیدا کولې، له منځه یې وړلې، د خلکو د خوښې وړ داستانونه یې ورځپاڼو ته راوستل، سیاسي فعالیتونه یې په پوره ځیرکۍ مخ ته وړل. ډېر افشاکوونکی کار یې کاوه، له ډېرو مسایلو یې پرده پورته کوله، تحقیقي ژورنالېزم یې کاراوه او خلکو ته یې نوي موضوعات وړاندې کول. ده له ځان سره په ورځپاڼه کې تکړه خبریالان ګومارل، په ګډه یې کار کاوه او د ټولو چارو مستقیم مدیریت یې په لاس کې و. د نیویارک ورلډ له پېرلو وروسته یې په ۱۸۸۷ز کال کې مشهور او تکړه خبریال او محقق نیلي بیلي له ځان سره وګوماره. نوموړې هغه مهال وتلې او مشهور خبریال و. په دې سره یې کار او فعالیتونه اوج ته ورسېدل. دوی یوازې پر همدې کار تمرکز ونه کړ، هڅه یې وکړه چې د بېلو قشرونو لوستونکو لپاره نوي مطالب ولري. د هرې طبقې او هرې ډلې لوستونکي ورسره وي، له همدې امله یې په ۱۸۹۵ز کال کې لومړنۍ امریکایي کمېډي ورځپاڼه هم چاپ کړه. دا ورځپاڼه ډېرو خلکو ته د پام وړ وه، په ډېر کم وخت کې یې د چاپ شمېر له پنځلسو زرو شپږ سوه زرو ګڼو ته ورسېد. دا هغه څه وو چې د پولتیزر په مدیریت کې رامنځ ته کېدل. ده غوښتل چارې یې پراخې شي، فعالیتونه یې اغېزناک شي او له دې لارې نه یوازې دا چې پیسې وګټي؛ بلکې د حقیقي ژورنالېزم د پراختیا لپاره ګامونه اوچت کړي.

د پولیتزر بریاوې د دې سبب شوې چې ځینو ته خطر پېښ شي او ځینې بیا رخه ورسره وکړي. د هغه پرله پسې بریاوو د ده مخالفین ډېر کړل. دوی هڅه کوله چې په ټولنه کې د پولتیزر موقف او ځای ځایګي ته زیان ورسوي. په دې وخت کې دی له ورځپاڼې لرې و، ناروغ و، خو سره له دې یې هم ورځپاڼه مدیریت کوله او له لرې یې ټولې چارې تنظیمولې. په ۱۸۹۵ز کال کې ویلیام راندولف هرست د نیویارک ژورنال ورځپاڼې امتیاز د پولتیزر له ورور واخیست. دوی د امریکا او اسپانیا د جګړې خبري پوښښ ته مخه کړه او په دې برخه کې یې رقابت پیل کړ. د پولتیزر او راندولف د ورځپاڼو تر منځ د ژېړ ژورنالېزم رقابت روان و. دغه جګړه اوږده شوه او په دې منځ کې د دې دواړو ورځپاڼو رقابت هم شدید روان و. جګړه په ۱۸۹۸ز کال کې په هاوانا خلیج کې د یوې امریکایي بېړۍ تر چاودلو او له منځه تللو وروسته پیل شوې وه.

راندولف هڅه کوله چې په دې مسئله کې اسپانیا پړه وبولي او په همدې لړ کې و، چې د وخت ولسمشر د اسپانیا پر ضد د جګړې امر وکړ، خو پولیتزر خپلې ورځپاڼې او خبریالانو ته د حقیقت د موندلو امر کړی و. ده هڅه کوله جګړه ختمه شي او دا حقیقت روښانه شي چې بېړۍ پخپله چاودلې ده او که نه د اسپانیې لاس په دې پېښه کې شته دی. د دوی پلټنو ښوده چې بېړۍ د خپل ماشین د خرابوالي له امله له منځه تللې ده او چاودنه پکې رامنځ ته شوې.

همدې د نظر اختلاف د دوو ورځپاڼو تر منځ سخت جنګ پیل کړ. پر یو بل به یې تورونه لګول او د یو بل پر ضد یې لیکنې کولې. په پایک کې په ۱۹۰۹ز کال کې تیودور روزولت او جي پي مورګان د سپکاوي او توهین په تور د پولیتزر پر ضد شکایت وکړ. محکمې هم تر اوږدو بحثونو او ناندریو وروسته د پولیتزر ورځپاڼه په څلوېښت میلیونه ډالر جریمه محکومه کړه. خو ورځپاڼې او پولیتزر له خپلو هڅو لاس وا نه اخیست او لا هم د حقیقت په لټه کې وو، تر دې چې په ۱۹۱۱ز کال کې د دوی هڅو او فعالیتونو نتیجه لرله. د څېړنو او تحقیق کمېسیون وویل چې د بېړۍ په پېښه کې دوی په حقه دي او د سپکاوي مسئله هم قصدي نه وه، نو ځکه یې له جرمې برائت ورکړ او دغه تور بېرته واخیستل شو.

پولیتزر په خپل نامه د یوې جایزې بنسټ کېښود. دا په امریکا کې تر ټولو معتبره هنري جایزه ګڼل کېږي. د دې جایزې لپاره کتابونه، ژورنالیستیک اثار او نور هنري اثار په پوره دقت انتخابېږي او په هر اړخیزه توګه ارزول کېږي.

جوزف پولتیزر مشهور امریکایي خبریال په خپله خوښه کلمبیا پوهنتون ته ورغی او هلته یې د ژورنالېزم د مسلکي زده کړې ښانګه پخپل شخصي لګښت جوړه کړه. جایزه په لومړي سر کې ۲۵۰ زره ډالره وه، د بورسونو ورکړه یې هم یوه برخه وه. تر مرګ وروسته یې د لومړي ځل لپاره پولیتزر جایزه په ۱۹۱۷ز کال کې وړ کسانو ته ورکړل شوه. اوس هر کال د اپرېل په میاشت کې دغه جایزه ورکول کېږي او د یوه کال په اوږدو کې ځانګړي شوي اثار په سمه توګه ارزول کېږي.

پولیتزر په ۱۹۱۱ز کال کې د جنوبي کارولینا په چارلستون بندر کې ومړ او په نیویارک کې خاورو ته سپارل شوی. یوه خبره د یادولو ده چې د کولمبیا پوهنتون د ده په ژوند د ژورنالېزم ښانګه جوړه نه کړه، موافقه یې ورسره ونه کړه، خو تر مرګ یو کال وروسته یې د ده له وصیت سره سم دغه ښانګه جوړه کړه. دا اوس د نړۍ په کچه د ژورنالېزم تر ټولو باوري او معتبره ښانګه ګڼل کېږي چې هر کال د نړۍ تکړه او نوموتي خبریالان ترې فارغېږي.

ده په خپل وصیت کې لیکلي وو چې له خبریالۍ سره بې شانه مینه لري. له همدې امله باید د ده په نامه هر کال څلورو خبریالانو، څلورو د ادبیاتو لیکوالانو، یوه جایزه د ښوونې او روزنې برخې او څلور جایزې د بورسیو په توګه ورکړل شي. اوس دا جایزې ډېرې شوې دي او ډېرو کسانو ته ورکول کېږي. له افغانستان هم د پولیتزر جایزه یوه افغان عکاس مسعود حسیني اخیستې. مسعود حسیني په دې توګه یوازینی افغان دی چې دغه جایزه یې اخیستې ده. هغه د ۱۳۹۰لمریز کال په عاشورا کې تر یوې چاودنې وروسته د قربانیانو انځورونه اخیستي وو چې په نړیواله کچه مشهور شول او ده ته یې د زړور خبریال لقب هم ورکړ.

همیانی

۸ هغه ناوړه عادتونه چې خلاقیت له منځه وړي

ژباړه: حامد احمدزی

که له ځان سره دا فکر کوی چې زیاتره خلک له نوښتونو سره دې دنیا ته راغلي او تاسو ترې بې برخې یاستی، تېروتنه کوی؛ ځینې خلک نوښتګر دي، ځکه یې نوښت کړی. کارپوهان په دې باور دي چې نوښت یو مهارت دی چې زده کولی یې شی، نو د نورو مهارتونو په څېر، تاسو باید له عمل او هڅې سره نوښتګر و اوسئ. نوښت یوازې په دې نشي کېدای چې موږ دې هره ورځ له ځان سره همدا کلمه زمزمه کړو، که غواړو نوښت وکړو، هره ورځ باید هڅه وکړو او خپل فکر د نویو کارونو په لور برابر کړو، خو په دې باید پوه شئ، چې د نوښت په مخ کې لوی خنډونه هغه ناوړه عادتونه دي چې موږ په خپل ذهن کې ځای ورکړی، په دې لیکنه کې ۸ هغه ناوړه عادتونه در پېژنو چې خلاقیت له منځه وړي، که تاسو هم دغه عادتونه لری، ښه ده چې نور یې هېر کړئ.

۱- د نورو په اړه قضاوت کول

د نوښت لپاره باید نوي نظرونه او مفکورې ولرو، څو نوې اختراع وکړو. که چېرې په خپلو نوښتونو ژر قضاوت وکړی، دا د دې لامل کیږي چې پر خپلو کارونو شکمن و اوسی او د نوښت کمه نتیجه ووینی. د بیا کتنې پروسه په جلا توګه تر سره کړئ، لومړی دې ته اجازه ورکړئ، چې خام نظرونه مو وړاندې کړی او وروسته کولی شی چې غوره نظرونه او نوښتونه مو رامخ ته کړئ.

۲- جرئت نه کول

که تاسو له خطرونو څخه وېره لری، نو دا به بې له شکه ستاسو لپاره له اوسنۍ لارې انحراف کولو کې ستونزمن وي. که غواړی چې نوښتګر و اوسی، باید زړور و اوسئ او هغه واړه کارونه چې مخکې مو خنډ ګرځي، له مخې لرې او بابېځه وګڼئ. شته فرصتونه چې په مخکې یې لری، و ازمویئ. ډار د نوښت په مخ کې تر ټولو لوی خنډ دی.

۳- له ماتې وېره

له ماتې وېره موږ نه پرېږدي چې نوښت وکړو. که زموږ هدف د ناکامۍ او تېروتنو مخنیوی وي، نو موږ چوپ او محافظه کاره یو. نوښت یانې د هغو فرصتونو ازمایل کوم چې موږ مخ کې لرو، نوې زړه راښکونکې مفکورې چې په خپل ذهن کې یې لرو، د ټولو هغو تېروتنو ارزښت لري کومې مو چې له دې مخکې کړې دي.

۴- له نورو سره خپل ځان برابرول

کله چې خپل ځان له نورو سره پرتله کوی، دا مو په ذهن کې نوښت او هغه څه چې تاسې یې د خپل ژوند د ښه کولو لپاره لری، یو مخ له منځه وړي. د خپل ځان لپاره معیار وټاکئ، خپله لاره خپله وټاکئ او له نورو سره هېڅکله ځان مه پرتله کوئ. په دې دنیا ستاسو لپاره تر ټولو ستره ډالۍ ستاسو نوښت دی.

۵- د ډاډ نه لرلو اندېښنه

ډېر خلک د ډاډ نه لرلو له امله اندېښنه کوي، دا خلک غواړي چې هرڅه سم او منطقي وي؛ خو د نوښت لپاره موږ باید د ډاډ منلو جرئت ولرو. که پر یوڅه پوره ډاډمن نه یاستی، ډېره اندېښنه ورته مه کوئ، نوښ یو عادت دی او غوره نوښت د ګټورو عادتونو هغه پایله ده، چې موږ ته دا توان راکوي څو له تخیل څخه ګټه پورته کړو. د دې لپاره چې یو نوښتګر شخص و اوسی، له تېروتنو مه ډارېږئ.

٦- له نیوکو وېره

په کار کې له نورو نظر اخیستل ښه دي، په خپلو کارونو کې د نورو سالمې نیوکې هم ومنئ، خو په دې شرط چې دغه نیوکې او نظرونه مو باید ونه ځوروي، موږ ټول د نورو نظرونو ته اړتیا لرو. د نورو خلکو نیوکې د دې لامل کیږي چې موږ پرمختګ وکړو. له نیوکو وېره؛ زموږ ماتې او ناکامي یقیني کوي.

۷- پر ځان باور نه لرل

پر ځان بې باوري په اوږدمهال کې زموږ پر وړتیاوو باندې منفي اغېزه کوي. د نوښت لپاره غوره لاره لومړی پر خپل ځان باور دی.

۸- بې ځایه اندېښنې

نوښتګر خلک پوهیږي چې په یوه ځانګړې موضوع کې ډېره بوختیا او تمرکز کول د خلاقیت اصلي ریښه ده. مهمه دا ده چې که تاسو غواړی نوښتګر و اوسی، دا مه هېروئ هرڅومره چې تاسو پر خپلو کارونو ښه تمرکز ولری، هغومره به مو ذهن روښانه او نوښت به مو کړی وي. نوښت هغه شعوري هڅه ده، چې نوې غوښتنې رامنځته کوي او په ښه ډول یې ځواب وایي. هرڅوک کولی شي چې په ژوند کې نوښتګر و اوسي، دا دې هر شخص په هڅو، کلک هوډ او پلان پورې اړه لري. که نوښت نه وای، په نړۍ کې به دومره ستر بدلونونه نه رامنځته کېدل. د نوښت کولو لپاره ټول هغه عادتونه له ځانه لرې کړئ چې د نوښت مخه مو نیسي او هغه خپل کړئ چې د بریا او نوښت سبب مو ګرځي.

ګارډین: افغان جګړې د بایډن له اداري لار ورکه کړې

ګارډین ورځپاڼې د افغان جګړې په اړه په یوه راپور کې ویلي، چې د امریکا ولسمشر جو بایډن ته په افغانستان کې د امریکا تر ټولو اوږده جګړه په میراث پاتې ده.

ورځپاڼه کاږي، چې د افغانستان مسئلې د بایډن اداره حیرانه کړې ده. په یاد راپور کې راغلي، بایډن چې د دغه هېواد په اړه هره پرېکړه کوي، له خطر څخه به خالي نه وي؛ ځکه چې دوی نه پوهېږي خپل سرتېري له دغه هېواده وباسي او که د وتلو مهالوېش بدل کړي او دا هغه حساسه پرېکړه ده چې د بایډن پر اداري یې سر ګرځولی دی.

په دغه راپور کې وړاندې راغلي، چې د ټرمپ بې پروایۍ او وارخطایۍ د بایډن اداره له لوی سرخوږي سره مخ کړې ده؛ ځکه چې هغه د دې حساسې مسئلې د یو طرفه کولو لپاره ډېر په بېړه ګامونه واخیستل او دا هېڅ مناسبه نه وه.

ګارډین ورځپاڼه دا څرګندونې وروسته تر هغې کوي، چې په تېره میاشت کې د افغانستان د څېړنې یوې ډلې د امریکا کانګرېس ته وړاندیز وکړ چې له افغانستانه د امریکایي ځواکونو د وتلو بهیر وځنډوي؛ ځکه چې طالبانو پر خپلو ژمنو عمل نه دی کړی.

په ورته مهال لاس انجلس ټایمز ورځپاڼې بیا ویلي، چې که څه هم د افغان سولې لپاره د امریکا ځانګړي استازي زلمي خلیلزاد له طالبانو سره شوې هوکړه کې دغې ډلې ته ډېر امتیازونه ورکړل، خو طالبانو په لوی لاس دغه هوکړه زیانمنه کړه. د ورځپاڼې په خبره، طالبانو د هوکړې پر خلاف نه یوازې اوربند ته زمینه برابره نه کړه، بلکې تاوتریخوالي ته یې زور ورکړ او د افغانستان په ټولو ولایتونو کې یې جګړې پراخې کړې. ورځپاڼه کاږي، چې طالبانو په شوې هوکړه کې ډېرې ژمنې کړې وې، خو په ډېریو هغو یې عمل نه دی کړی، نو د دغې هوکړې د زیانمنېدو مسوول هم پخپله طالبان دي؛ ځکه چې دې ډلې په ډېره بې پروایي له هوکړې سرغړونو ته دوام ورکړ. د ورځپاڼې په باور، طالبانو خپل دریځ روښانه کړی او هغه دا چې دا ډله د جګړې کمولو ته چمتووالی نه لري. د ویلو ده چې طالبانو بیا د دوحې هوکړې ته ځان ژمن بللی او ټینګار یې کړی، چې امریکا باید شوې هوکړه به بشپړه توګه عملي کړي.

اتمر: ترکیه دې د افغان سولې په پروسه کې اغېزمن رول ولوبوي

د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر حنیف اتمر وایي، ترکیه په سیمې او اسلامي نړۍ کې یو مهم هېواد دی او د افغانستان د سولې پروسې لپاره د سیمه‌ییزې اجماع په پیاوړتیا کې اغېزمن رول لوبولی شي.

نوموړي تېره ورځ د کابل – انقرې ترمنځ د ډیپلوماټیکو اړیکو د سلمې کلیزې په مناسبت مراسمو کې وویل، چې د ترکیې نوښت او د افغانستان د سولې له پروسې سره یې ملاتړ ډېر د ارزښت وړ دی.

اتمر زیاته کړه چې له ترهګرۍ سره مبارزه، د افراطیت مخنیوی، اقتصادي اړیکې او د سیمې په کچه د اړیکو پیاوړتیا د افغانستان له سولې او ټیکاو سره مستقیمې اړیکې لري.

اتمر دغه راز ټینګار کړی: «په افغانستان کې سوله اوس په یو ګډ هدف بدل شوی دی... له همدې امله موږ د ترکیې له ستر ملت څخه غواړو چې دایمي سولې ته د رسېدو لپاره خپلو مخلصانه همکاریو ته دوام ورکړي، هغه سوله چې د خلکو اراده منعکسه کړي او د سیمې او نړۍ هېوادونه یې په اړه اجماع ولري».

نوموړي ویلي، د افغانستان، ترکیې او پاکستان ترمنځ د درې اړخیزو غونډو بیا پیلېدل، د افغان سولې مذاکراتو کوربه‌توب لپاره د ترکیې چمتووالی او د افغانستان د سولې په پروسه کې د همکاریو لپاره د ترکیې د دیانت بنسټ چمتووالی له کابل سره د انقرې د همکاریو مهمه برخه وبلله.

د افغان سولې په پروسه کې د همکاریو دا غوښتنه وروسته له هغې کېږي، چې افغان حکومت او طالبان له شاوخوا اوو میاشتو راهیسې په قطر کې د سولې په مذاکراتو بوخت دي چې تراوسه په کې د پام وړ پرمختګ نه دی شوی.

په ورته مهال ترکیه وایي، د افغانستان د سولې له پروسې خپل ملاتړ ته ادامه ورکوي. په کابل کې د ترکیې سفیر اوغوز خان ارطغرل د افغانستان او ترکیې د ډیپلوماتیکو اړیکو د سلمې کلیزې په مناسبت په خپاره کړې مطلب کې ویلي چې تل یې په بېلو مواردو کې له افغانستان سره مرسته کړې او په بېلو برخو کې به خپلو همکاریو ته ادامه ورکوي. د نوموړي په خبره، افغانان له څلورو لسیزو راهیسې د جګړې په اور کې راګیر دي او د دې جګړو د ختمولو یوازینۍ او اغېزناکه لار بین الافغاني مذاکرات دي.

اقتصاد

د اسعارو بیې

$	۷۷,٤
€	۹۳,۲
Rp.	٤۸۲
₹	۱۰٦۰
¥	۱۱,۲۰
£	۱۰٦,۷

بیړنۍ شمیرې

پولیس
119 - 100

امبولانس
112

اتاترک روغتون
0202500312

ملالی زیږنتون
0202201377

وزیر محمد اکبر خان روغتون
0202301360

رابعه بلخي روغتون
0202100439

د کرونا روغتیایي مرکز
166

مسیر ورځپاڼه

مسوول مدیر: اسدالله وحیدي

مرستیال: شفیق امیرزی

ایډیټران: جواد تیموري او امان الله حنیفي

خبریالان: حمیدالله حمیدي، حکمت آرین او حشمت الله نوري

ګرافیک او ډیزاین: ارمان

چاپخونه: وایګل چاپ ۰۲۰۲۵۱۲٦۲٦
۰۷۸۲۹۸۹٦۹٦

maseerdaily@gmail.com
0202502100 / 0777989696
www.maseerdaily.af
Maseer Daily
MaseerDaily

Maseer
New Vision, New Journey
Daily

غوره کیفیت او چټک خدمات په
وایګل چاپ کې تجربه کړئ!
WAYGAL PRINTING CO
if You Can Think it, we Can ink it.
+93 (0) 202 51 2626, +93 (0) 782 98 9696
waygalprinting.co
Dehbori Crossroads in Front of Park Kabul
waygalprinting.co@gmail.com

سه شنبه د ۱۳۹۹ د کب ۱۲مه | د ۲۰۲۱ د مارچ دویمه | ۶۸۹یمه ګڼه

www.Maseerdaily.af twitter/MaseerDaily Facebook/MaseerDaily

کابل	هرات	کندهار	بلخ	ننګرهار	خوست
۱۶	۲۰	۱۶	۱۸	۲۵	۱٤
۳	۳	٦	۱۰	۱۱	٤

شرعي وختونه: سهار ۰۵:۰۲ | لمر ختل ۰۶:۲۵ | ماسپښین ۱۲:۰۱ | مازیګر ۰۴:۰۱ | ماښام ۰۵:۴۲ | ماخوستن ۰۷:۱۳

نړۍ

واشنګټن: د تهران له خوا د اټومي تړون په تړاو د غیر رسمي غونډې ردېدل اندېښمنوونکي دي

۳

نتانیاهو: په عمان خلیج کې پر اسراییلي بېړۍ برید ایران کړی دی

د اسراییل لومړي وزیر بنیامین نتانیاهو ایران تورن کړی، چې تېره اونۍ یې په عمان خلیج کې د اسراییل پر یوې بار وړونکې بېړۍ برید کړی، خو تهران بیا دغه ادعا رد کړې ده.

نتانیاهو د اسراییل له دولتي راډیو، کان سره په مرکه کې چې ویلي، دا واضح ده چې دا برید د ایران کار و. نوموړي ایران د اسراییل لوی دښمن بللی چې په وینا یې، کلک هوډ لري چې مخه به یې نیسي.

د اسراییل لومړي وزیر د دې پوښتنې په ځواب چې ایا اسراییل به د دغه برید په وړاندې غبرګون ونښيي، وویل، دوی په ټوله سیمه کې د ایران پر هدفونو ګوزارونه کوي.

په ورته مهال د ایران د بهرنیو چارو وزارت ویاند سعید خطیب‌زاده دغه ادعا چې ګوندي هېواد یې پر بار وړونکې بېړۍ په برید کې لاس درلود، په کلکه رد کړې او ویلي یې دي چې نتانیاهو له ایران سره سودایي شوی دی. د یادونې ده چې د اسراییل دغه بېړۍ چې موټر یې لېږدول، د سعودي عربستان د دمام له بندره سېنګاپور ته په لاره وه، چې د فبرورۍ په ۲۵مه پرې یوه چاودنه وشوه.

په دغه چاودنه کې چاته زیان نه دی رسېدلی، خو اسراییلي څښتن یې ویلي چې چاودنې د بېړۍ یوه خوا د یو نیم مترو په شعاع دوه ځایه سورۍ کړې ده.

راپورونه: په قزاقستان کې د حکومت ضد لاریونونو پرمهال لسګونه کسان نیول شوي

د راپورونو له مخې، په قزاقستان کې د حکومت ضد لاریونونو پرمهال په لسګونه معترضان نیول شوي دي. دغه لاریونونه چې د دغه هېواد په پلازمېنه او یو شمېر نورو ښارونو کې ترسره شوي، د اپوزېسیون دوو ګوندونو تنظیم کړې وې.

په دغو لاریونونو کې چې د قزاقستان په یو شمېر ښارونو او ښارګوټو کې ترسره شول، ګډونوالو یې په هېواد کې د سیاسي اصلاحاتو لپاره غږ اوچت کړی دی.

په ورته مهال د نور اوتان واکمن ګوند چې له نږدې درې لسیزو راهیسې د قزاقستان پر سیاست نفوذ لري، د حکومت مخالف ګوندونه یې ځنګ ته کړي دي. دغه ګوندونه چې په پارلمان کې هم څوکۍ نه لري، د خپلو غوښتنو لپاره له دې پرته چې د عمومي اعتراضونو له لارې یې راپورته کړي، بله لار نه‌لري.

دغه لاریونونه د پلازمېنې نورسلطان په ګډون، د دغه هېواد په ډېرو نورو لویو ښارونو کې ترسره شول. ویل کېږي چې په اورال ښار کې په لاریون کې چې چارواکو ورته اجازه ورکړې وه، په سلګونه کسانو برخه اخیستې وه. د قزاقستان په دویم ستر ښار الماتي کې هم په لسګونه کسانو په ترسره شویو لاریونونو کې ګډون کړی و چې د رویټرز خبري اژانس د راپور له مخې، پولیسو لسګونه کسان په دغه ښار کې نیولي دي.

تاجیکستان: ادامهٔ جنگ در افغانستان برای صلح و ثبات کشورهای منطقه نگران کننده است

سراج‌الدین مهرالدین، وزیر خارجه تاجیکستان در دیدارش با رئیس ولسی جرگه نماینده‌گان افغانستان، ادامهٔ جنگ را در کشور برای صلح و ثبات کشورهای منطقه، نگران کننده می‌داند.

او در دیدار با هیئت ولسی جرگه افغانستان در شهر دوشنبه، از پشتیبانی کشورش از مبارزه با تروریزم در افغانستان تعهد سپرد. او افزود: «خواهان هستیم که صلح و امنیت و آرامی در کشور برادر ما برگزار گردد. چون که امنیت کشور برادر ما افغانستان به امنیت تمام کشورهای آسیای میانه بستگی دارد.»

میررحمان رحمانی، رئیس ولسی جرگه همچنین با امام‌علی رحمان، رئیس‌جمهور این کشور، دیدار کرد. این دیدار، بیش از یک ساعت پشت درها بسته به درازا کشیده شد. آقای رحمانی می‌گوید که آقای رحمان نیز از گُسترش نبردها در امتداد مرز این کشور با افغانستان، نگران است.

در این نشست، آقای رحمانی خواهان همکاری‌های تاجیکستان در مبارزه با تروریزم شد و خروج مسؤولانه نیروهای خارجی را از افغانستان به سود ثبات در منطقه می‌داند.

آقای رحمانی گفت: «قطع جنگ و صلح افغانستان نیاز به همکاری های منطقه یی دارد. در صورتی که همسایه های افغانستان به صورت مستقیم به تضمین هر نوع موافقت نامه صلح میان صلح میان طالبان و دولت افغانستان مداخله نکنند، صلح تامین نخواهد شد.»

ژوند

په کار کې ټنبلي او زیانونه یې

د خلکو یوه منفي ځانګړنه چې د پرمختګ او بریا مخه یې نیسي، هغه لټي یا په وخت د کار نه تر سره کول دي. انسانان د بېلابېلو عواملو له مخې لکه: ټنبلۍ، د انګېزې نه درلودو، له همکار سره کینه کولو، د نورو په امر، لاسي او یا له دې کبله چې یو څوک یې ملاتړ کوي، خپل کار ته د بیرته راګرځېدو او نورو له کبله خپل کار په خپل وخت نه تر سره کوي. په وخت د کار نه تر سره کول، لامل یې که هر څه وي، فاعل ته یې ښه او مطلوبه پایله نه شي درلودی. د نړۍ په هېڅ ځای او هېڅ اداره کې به هغه کس چې کار په وخت نه تر سره کوي، ونه وینئ چې د آمر او رییس یې خوښ او یا هم د دې لېواله وي چې کار ته دې ادامه ورسره ورکړي. دغه ډول کسان ډېر لږ یې د اداري پر موخو باندې فکر کوي او که دې موخو ته رسېدل ورته مهم وي، هر وخت خپل کار په وخت کوي او نه پرېږدي چې کار یې دې له ټاکلي وخت وځنډېږي.

اوپو د رېنوه۵ لړۍ نوی ځیرک موبایل معرفي کوي

اوپو کمپنۍ د رېنوه۵ لړۍ نوی ځیرک موبایل چې رېنوه۵کې (Reno ۵K) نومول شوی دی، خرڅلاو ته وړاندې کوي. دغه ځیرک موبایل ٦,۴۳ انچه فول اېچ ډي پلس امولېډ ډوله مخپاڼه لري چې له ۹۰ هرتز ریفرېش رېټ څخه هم ملاتړ کوي. رېنوه۵کې کې چې له ۵جي څخه هم ملاتړ کوي، د کوالکام کمپنۍ سنپ ډراګن ۷۵۰ جي ډوله پروسېسر، ۱۲/۸ ګیګابایټ رم او ۲۵۶/۱۲۸ ګیګابایټ د فایل ثبتونې وړتیا ورکړل شوې او له میموري کارت څخه ملاتړ نه کوي. دغه ځیرک موبایل ۴۳۰۰ ملي امپیره وړتیا لرونکې بېټرۍ لري چې له ٦۵ واټ چټک چارج څخه د ملاتړ کولو وړتیا هم لري. شاتنۍ برخه کې څلور کامرې لري چې ٦۴ مېګاپکسله اصلي کامره، ۸ مېګاپکسله الټراوایډ اېنګل، ۲ مېګاپکسله مکرو او ۲ مېګاپکسله ډېپت سېنسر پکې شاملې دي. مخکینۍ برخه کې یوه ۳۲ مېګاپکسله وړتیا لرونکې سېلفي کامره هم لري. دغه ځیرک موبایل به تر ټولو وړاندې چین کې خرڅلاو ته وړاندې شي او د بیې په اړه یې تر اوسه څه نه دي ویل شوي.

STUDENT’S ACCOUNT

د زده کونکو/زده کړیالانو جاري حساب

عزیزي بانک خوښ دی چې خپل ځانګړی محصول "د زده کونکو جاري حساب" په لاره اچولی چې د افغانستان د زده کونکو لپاره ځانګړې ډالۍ ګڼل کېږي. نوموړی حساب زده کونکو/زده کړیالانو ته د وړیا ای تي ام کارت او په کلنۍ فیس کې د ماستر ډبټ کارت تخفیف سره چمتو شوی دی.

1515 www.azizibank.af

عزیزي بانک
Azizi Bank